

איך אפשר לצנזר את רשת האינטרנט?

בתקופה שבה חיילים מתיידדים דרך הרשת עם לוחמי חיובאללה, מצטלמים להנאתם במוצבים בהם הם משרתים, ומעלים תמונות לרשת - הצנזורה הצבאית קצת מתקשה להתמודד. מה אפשר לעשות?

מאת עודד ירון

« בשבוע שעבר דווח על כך שחיל האוויר הוציא הוראה גורפת לטייסיו שלא להעלות יותר את תמונותיהם בפייסבוק, וזוהי רק דוגמה אחת לתופעה ותיקה ברשת, שאפילו ועדת וינוגרד נדרשה אליה בדו"ח שלה. "חיוני שהצנזורה תתאים את עצמה לפיקוח אפקטיווי על אתגרי הפרסום החדשים, לרבות מגוון אמצעי התקשורת החדשים, כולל האינטרנט. התאמה כזו בשגרה עשויה לסייע גם בהתמודדות בחירום" - כך קוראת ועדת וינוגרד להתמודד עם אמצעי התקשורת החדשים. ואולם האם הצנזורה ככלל מסוגלת לבלום את דליפת המידע בימים שבהם "מגע עם סוכן זר" אינו דורש יותר משני קליקים על העכבר? ד"ר רון שליפר ממרכז בגיין-סאראת וכותב הספר "לוחמה פסיכולוגית", שיצא באחרונה בהוצאת מערכות, מספר שכבר לפני כעשר שנים, בקורסים שהעביר על לוחמת מידע, הוא היה נותן לאנשים מטלות להשיג מידע באינטרנט, כמו תמונה של הכור בדימונה או של מטה המוסד. "בהתחלה הם היו מוועזעים", הוא סיפר. "כל הרברים האלה, שפעם היו סקנרל עצום, הם כיום חלק מהשגרה. זה אפשרי לצנזר את האינטרנט", הוא אומר, "אבל אז חיילים להשתמש במודל הסיני

הטוטליטרי. המחיר הוא עצום גם מהבחינה הערכית וגם מהבחינה המעשית. צריך להציב המון אנשים שיסננו. אז מתחיל משחק של חתול ועכבר משרת לשרת. מדינה יכולה להצליח בזה, אבל הנזק הוא עצום". יוסי קופמן, ממנהלי פורום צבא וביטחון בפורטל פרש, סיפר על הקלות שבה שני הצדדים יכולים להיפגש ועד כמה הם קשובים לנעשה ברשת של הצד השני. כחודש שעבר, העלה גולש לא מוכר, ככל הנראה איש חיובאללה, תמונות שלדבריו היו של חלקי גופות החיילים שאותן הזכיר מזכ"ל הארגון באחרונה כנאומו, בנוסף לקישור לאתר לבנוני שבו נמצאות התמונות. בעקבות האירוע, החליטו באתר לשאול האם לקבל בברכה את אנשי חיובאללה לשיחה בפורום. התוצאות היו צמודות במפתיע - יותר מ-51% תמכו בשיחה ישירה עם אנשי חיובאללה. לרברי קופמן, זו לא הפעם הראשונה שבה נפגש עם לבנונים ברשת ואפילו לא הפעם הראשונה שבה גולשים מהצד השני הגיבו בפורום. למעשה, אחת הפעמים היתה במשחק שש בש באתר play65, יום לפני שיצא לשרת בגרוד שיריון במילואים במלחמת לבנון השנייה. "הוא סיפר שהוא נוצרי והיתה לנו שיחה מאוד נעימה. שאלתי אותו איפה הוא גר ואמרתי שאני רוצה לבוא לבקר - כי ודאי אגיע לאזור. זה לא שהוא היה מרוצה

מהמלחמה, אבל הוא היה נגר חיובאללה. הוא שאל על החיים והילדים שלי, מאוד התעניין והיה מאוד נחמד ואף איחל לי בהצלחה. "בשנים שעברו, היו כבר מבקרים קבועים בפורום שידעו עליהם כי הם שייכים לגופים פלשתיניים. ב-2001-2002 היה לנו נציג ג'יהאד איסלאמי בפורום ששימדנו אותו - הוא כינה את עצמו 'נסיך ירושלים'. הוא סיפר בפירוש שהוא ערבי ממזרח ירושלים, שתומך בג'יהאד, והביא נתונים יפים מהפורומים שלהן. הוא לא התלהם ולא נלחם, אבל אני יודע שבסוף זאת היתה המטרה. שימדנו אותו בפורום כי היה מעניין לשמוע את הצד שלו". קופמן מספר שמהרגע שהחל בניהול הפורום הוא הבין שהשיחה הפתוחה המתקיימת בו מהווה מקור מידע מצויין. ועל כן החליט שהוא מתייחס למקום כאל עיתון לכל דבר ופנה לצנזורה כיוזמתו. "החלטתי שאני יוצר קשר עם הצנזורה ואומר להם כואו תצנזרו אותי. אמרתי שאני לא מפרסם, אלא אם כן זה פורסם קודם. כשיש לי חומר שאני חושד בכעייתיות שלו, כשמביאים משהו שהוא מקורי ולא פורסם קודם במקום אחר וכשזה תגובה שיכולה להיות בתחום בעייתי - היא נשלחת לצנזורה". אך הצנזורה לא היתה ערוכה בתחילה לעבודה מול האינטרנט. "בהתחלה הם לא ידעו איך לאכול אותי ודרשו שנביא להם תמונות פיסיות. בסוף הכרחנו אותם להתחיל לעבוד באימייל".

האם אפשר בכלל לנטר את כל הרישת?

צילום: תומר וויזנר/ג'וי

רון שליפר

"ללא רצון טוב אין איך לצנזר את האינטרנט", אומר קופמן, ומספר על חייל בסדר שגלש בשעתו בפורום. "הוא היה יושב במוצבים ברצועה והיה מצלם את הסביבה. כל

צילום: איתי טורבדל

חייל מילואים ישראלי (למצולם אין קשר לכתבה)

ד"ר שליפר מאמין כי גם אם לא ניתן לבלום את המידע, יש דרכים אחרות להתמודדות. "וזה איתה דילמה ישנה של ביטחון שדה. פעם הלכו להפש מסמכים במובלות שלא נשרפו, עקרונית אין שום שינוי. אפשר לעבוד על חינוך, ענישה והרתעה. מערכת הביטחון צריכה להיערך יותר בצד החינוכי, ומצד שני לפתח תוכנות מעקב אחרי כל הדברים האלה". בנוסף, הוא מבטיח, לא חייבים להתייחס לכל דליפת מידע כאסון ושטף האינפורמציה יכול לעבוד גם לטובת גופי הביטחון, אם יודעים לעבוד נכון עם המידע ולנצל הזדמנויות. מדובר צה"ל נמסר בתגובה ל: באינטרנט כי "צה"ל מכיר בסכנות הגלומות בשימוש בלתי מושכל ברשת האינטרנט האזרחית, ופועל למיגורם של המקרים, באמצעות הגברת המודעות בקרב הייילי צה"ל, אם באמצעות אכיפה ואם בהדרכה".

תלויות, כאמור ברצונם הטוב. ואולם רק באחרונה פירסם ויליאם קולדוול, גנרל אמריקאי, מאמר הקורא להפסיק את הצנזורה על בלוגים של חיילים, לעודד ואף לדחוף לספר את הסיפור מנקודת המבט שלהם, גם במחיר שהסרטונים יציגו את הצבא כאור קצת יותר שלילי. "אם נחנך ונעודד אותם, אנחנו צריכים לסמוך עליהם מספיק כדי לתת להם את הכלים לספר ולשתף את הסיפור שלהם בצורה נאותה. האויב מצלם מבצעים ולאחר מכן מעוות את המידע ואת התמונות כדי להונות את העולם. מה אם היו לנו סרטים משלנו של אותם מבצעים שמפריכים את טענות האויב?"

שבוע מעלה 100-200 תמונות, שחלקן צולמו ממגדל בגובה 25 מטר שהיה במוצבים, כלומר הוא סיפק תצלומי אוויר". רק כחודש לאחר הפניות של אנשי הפורום נסגר האלבום, ולדברי קופמן "במוצבים שבהם הוא צילם היו חדירות לשניהם ובאחד מהם הופעלה גם מנהרת תופת". לדבריו, גורמים צבאיים דיווחו לו כי באותן תמונות נעשה שימוש. במחקר שהציגה חברת מגל, מתברר כי גם במלחמת לבנון התמונה לא היתה שונה - חיילים שצילמו את עצמם חשפו מבלי משים מידע סודי, שכלל מפות ותוכניות קרב, קודים ברשת, ולעתים אף העלו את התמונות לרשת דקות ספורות אחרי שצולמו.

בארה"ב מצונזרים חיילים

כבר ב-2006 החליט צבא ארה"ב להטיל צנזורה על החומרים שחיילים מעלים לרשת. הצבא אסר להעלות כל חומר ל-milblogs (בלוגים של חיילים) ללא בחינה מוקדמת. בנוסף, נאסר על החיילים לשלוח תמונות וסרטים של המלחמה. לדברי ד"ר שליפר, הסיבה היתה בעיקר דיווחים לא מחמיאים של חיילים מהמלחמה. על אף ש"יכול להיות שרצו לחסום איזה דליפה". אבל בעוד שהחיילים בעיראק מוגבלים בדרך כלל לשימוש ברשתות שמספק הצבא, בישראל החיילים מגיעים הביתה בתדירות גבוהה וכל המגבלות